

Nomenclatuur

door

B. J. LEMPKE

Een gerecht, dat slechts in kleine hoeveelheden geserveerd moet worden, om smakelijk te blijven. Voor deze keer dus alleen de vraag: wat is de correcte specifieke naam voor de hoekstipvlinder?

In de moderne Engelse literatuur is de zo bekende naam *Orgyia gonostigma* F. vrijwel geheel verdrongen door de soortnaam *recens* Hb. Toen ik in April 1948 enige dagen in het British Museum (Natural History) werkte, en TAMS op deze naamsverandering opmerkzaam maakte, zei hij in het voorbij draven (wie deze bijzonder hulpvaardige Engelsman wel eens meegemaakt heeft, zal zich kunnen voorstellen hoe dat ging!): "Yes, I know, *gonostigma* is *antiqua*!" Daarmee kon ik het doen, zodat er niets anders op zat dan de kwestie zelf uit te puzzelen. Ziehier de oplossing:

1. *Phalaena antiqua* Scopoli, 1763, Ins. Carn.: 198. „Antennae longitudo est dimidia latitudinis alae anticae, quibus macula corticina alba linea terminata ad apicem, nec non lunula alba prope posticum angulum. Alae anticae supra corticinae fuscoque variae & nebulosae; punctis fuscis, marginalibus.

—— ——— subtus fuscae, limbo cervino, maculaque albida ad apicem.

—— posticae supra fuscae, fimbria terminali, pallidiore.

—— ——— subtus, ut supra.”

SCOPOLI citeert vóór de beschrijving: LINNAEUS, Syst. Nat., ed. X: 503, Fauna Svecica, ed. II, no. 1120, ROESEL, Tab. 39, 40. Hij was er dus van overtuigd *Phalaena Bombyx antiqua* Linnaeus, 1758, voor zich te hebben. Nu is LINNÉ's *antiqua* zonder enige twijfel de witvlakvlinder, maar SCOPOLI's *antiqua* is even zeker de hoekstipvlinder! Vooral de geciteerde figuur van ROESEL (Tab. 40) laat daaromtrent niet de minste twijfel. *Phalaena antiqua* Scopoli is natuurlijk ongeldig, omdat de naam berust op een verkeerde interpretatie van *Ph. B. antiqua* Linnaeus. (Tab. 39 van ROESEL geeft een rups en ♀ van de witvlakvlinder, maar die kunnen we in dit geval verwaarlozen.)

2. *Phalaena gonostigma* Scopoli, 1763, Ins. Carn.: 199. „Ochreacea; alis anticis macula trigona, alba.

Ill. Linnaeus conjunxit cum priore [= *Phalaena antiqua* Scopoli!] a qua differt, antenn. rachi ochreacea. Alis subtus concoloribus: primoribus supra fascia antica obsoleta obscuriore, atmosphaera fusca circa maculam albam.”

Een voortreffelijke beschrijving van de witvlakvlinder! Citeert: „ROESEL, Suppl. Tab. 13. fig. 3. 4.” Afbeeldingen van de witvlakvlinder! *Phalaena gonostigma* Scopoli, 1763, is dus een synoniem van *Phalaena Bombyx antiqua* Linnaeus, 1758, Syst. Nat., ed. X: 503, en derhalve ongeldig!

3. *Phalaena Bombyx gonostigma* Linnaeus, 1767, Syst. Nat., ed. XII: 826. „*P. Bombyx* elinguis, alis planiusculis: superioribus ferrugineis lunula alba anguli postici; femina aptera.”

De beschrijving zegt niet veel, maar LINNÉ citeert, behalve SCOPOLI, 3 figuren van ALBIN, ROESEL en WILKES, die allen de hoekstipvlinder afbeelden.

De naam is o n g e l d i g, omdat hij berust op een verkeerde interpretatie van *Phalaena gonostigma* Scopoli. Merkwaardig, dat LINNÉ er niet op gelet heeft, welke plaat van ROESEL door SCOPOLI bij diens *gonostigma* geciteerd werd, dan had hij de fout moeten ontdekken. LINNÉ zelf citeert terecht Tab. 40 van ROESEL.

Na 1767 heeft niemand meer getwijfeld, wat *gonostigma* eigenlijk was, omdat LINNÉ 3 duidelijk kenbare afbeeldingen citeerde! De hele kwestie komt dus hierop neer, dat SCOPOLI de *antiqua* van LINNÉ verkeerd geïnterpreteerd heeft, en LINNÉ de *gonostigma* van SCOPOLI.

In de Catalog van STAUDINGER—REBEL (1901, p. 113) wordt de hoekstipvlinder genoemd *Orgyia gonostigma* F. Nu geeft FABRICIUS (1775, Syst. Ent. : 585) een voortreffelijke beschrijving, veel beter dan LINNÉ in 1767, maar ook hij geeft g e e n n i e u w e n a a m, doch denkt weer de *Phalaena gonostigma* van SCOPOLI voor zich te hebben. Het is dan ook onzin FABRICIUS als de auteur van de naam *gonostigma* te beschouwen. Het is duidelijk, dat de laconieke opmerking van TAMS : „*gonostigma* is *antiqua*” volkomen juist is en dat deze naam voor de hoekstipvlinder dient te vervallen.

De oudste geldige naam voor de vlinder is *Gynaephora recens* Hübner, [1819], Verz. bek. Schmett. : 161. Het citaat luidt :

„1672. *Gynaephora Recens* Linn. Syst. Phal. 57, p. 811. *Gonostigma* Esp. Bom. 56. 6. Hübn. Bom. 78.”

Dat lijkt dus, alsof LINNÉ de auteur van *recens* zou zijn, maar dit is niet zo; p. 811 is bovendien onjuist. De verklaring van het citaat is : *Phalaena* no. 57 op p. 826 in ed. XII van het Syst. Nat. Dit is *Phalaena Bombyx gonostigma*! HÜBNER heeft dus eenvoudig de *gonostigma* van LINNÉ et auct. (nec SCOPOLI) een andere naam gegeven.

Uit dit alles blijkt, dat de moderne Engelse nomenclatuur, waarin de hoekstipvlinder als *Orgyia recens* Hb. wordt aangeduid, voor zover de soortnaam betreft, correct is (wat niet wil zeggen, dat ik twijfel aan de juistheid van de geslachtsnaam!).

Summary

The author studies the specific nomenclature of the scarce vapourer (South, Moths Br. Isles I, pl. 40, fig. 3, 5).

1. *Phalaena antiqua* Scopoli, 1763, is the scarce vapourer (wrong interpretation of *Ph. B. antiqua* Linnaeus, 1758!)

2. *Phalaena gonostigma* Scopoli, 1763, is the vapourer, not the scarce vapourer. Synonym of *Ph. B. antiqua* Linnaeus, 1758!

3. *Phalaena Bombyx gonostigma* Linnaeus, 1767, is the scarce vapourer. Invalid, wrong interpretation of *Ph. gonostigma* Scopoli, 1763.

4. *Bombyx gonostigma* Fabricius, 1775 (the name used in the Catalogue of STAUDINGER-REBEL, 1901), is the scarce vapourer. Invalid for the same reason as the preceding no.

5. The first valid name for the scarce vapourer is *Gynaephora recens* Hübner, [1819].

6. The name used for the species in modern English nomenclature, *Orgyia recens* Hb., is therefore without any doubt correct as far as the specific name is concerned.

Amsterdam-Zuid 2, Oude IJselstraat 12III, Januari 1950.